

ΔΕΥΤ. 29. 12. 1980
ΓΡΑΦΕΙ Ο

ΑΝΤ. ΜΟΣΧΟΒΑΚΗΣ

Ύστερα από τους «Θεατές», θαθεία και καίρια τομή στη ζωντανή σάρκα της σημερινής ελληνικής πραγματικότητας, και τις «Εσωτερικές ειδήσεις», αιχμηρό και πολύχυμο θεατρικό κολλάζ με το ίδιο αντικείμενο, το νέο έργο του Μ. Ποντίκα μάς αφήνει αιχμάνους. Διασπάται σε δύο κατευθύνσεις. Σάν ο συγγραφέας να διάλεξε το θέμα, καυτό και συγκλονιστικό, του διασμού, για να το αναδείξει σ' ένα αδρό, ρεαλιστικό, κοινωνικό ντοκουμέντο και να το έσυρε, θεληματικά ή άθελά του, σε μια οικεία του — κι έτσι πιο εύκολη — περιοχή, συνθέτοντας, άλλη μια φορά, το ηθογραφικό πορτραίτο του σύγχρονου «καταναλωτικού» νεοέλληνα, μι-

Ηθογραφία και ντοκουμέντο

Ο «ΓΑΜΟΣ» ΑΠ' ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΤΕΧΝΗΣ

κροκατεργάρη, βολεψάκια, παχιού στα λόγια και ηθογραφώντας, γύρω απ' αυτόν, ένα ορισμένο κοινωνικό χώρο.

Ανάμεσα στην ηθογραφία και το κοινωνικό ντοκουμέντο ταλαντεύεται το έργο. Δεν προβάλλει ανθρώπινο δράμα. Δεν είναι αυτό στην πρόθεση του συγγραφέα. Το κύριο στοιχείο που θα θεμελιώνει το δράμα, το θύμα, μένει θουδό και γύρω του συνθέτεται ο πίνακας. Χτίζεται σά μίγμα ηθογραφίας και «θέατρου - θεριτέ». Μίγμα που δέ δίνει γερό τσιμέντο. Η πολυχρωμία του ενός αναιρεί την αδρότητα του άλλου. Αυτό που κυριαρχεί δεν είναι η τραγωδία του θύματος, σπαργισμένου στα μύχια του είναι του, αλλά η ηθογράφηση ενός κοινωνικού χαρακτήρα (του πατέρα) — περίπου αλήτη, μικροκομπιναδόρου, που ζει με δουλειές του ποδαριού και

γυρεύει «νά πιάσει την καλή» — και του περιβάλλοντός του και παράλληλα, το πως βλέπει το διασμό, με την απαρχειωμένη, απάνθρωπη, στηριγμένη στην πατροπαράδοτη αντροκρατική αντίληψη νομοθεσία της, η πολιτεία.

Ασφαλώς η αντίληψη για την «τιμή», που είναι υποχρεωμένα — επί ποινη θανάτου — να κρατούν τα γυναικεία (μόνο) μέλη της οικογένειας, επιδιώνει και στίς μέρες μας, σε καθυστερημένα στρώματα. Δεν είναι ωστόσο πιά αυτό χαρακτηριστικό της κοινωνίας μας και, στη νέα γενιά, οι σχέσεις των δύο φύλων είναι απελευθερωμένες. Παράδοξα όμως, παρά την απελευθέρωση, ο διασμός παρουσιάζει ιδιαίτερη έξαρση στίς μέρες μας, και είναι αυτό μια ακόμα έκδηλωση της θίας και της εγκληματικότητας που χαρακτηρίζει το σημερινό κόσμο. Ουσιαστι-

κά λοιπόν η ανίχνευση αυτού του κοινωνικού φαινομένου ενδιαφέρει και ταυτόχρονα οι ανθρώπινες επιπτώσεις του: η τραγωδία των θυμάτων.

Γιατί ο διασμός δεν αφορά μόνο τα κορίτσια τ' ανύπαντρα που φυλάνε (αυτά που φυλάνε) «σάν προίκα την παρθενιά τους», αλλά όλες τις γυναίκες, που γίνονται αντικείμενα μιας άποχαλινωμένης κτηνωδίας και τραυματίζονται ανεπανόρθωτα για όλη τη ζωή τους. Συνδέοντάς τον με την αναχρονιστική και φθίνουσα αντίληψη της «τιμής», ο συγγραφέας δεν κάνει άλλο παρά ν' αντιστρέψει την παλιά ηθογραφία για να δείξει τη μεταλλαγή των παραδοσιακών αξιών στη σημερινή «καταναλωτική». Ελλάδα, όπου τα πάντα μεταβάλλονται σ' εμπόρευμα. Αλλά η αντιστροφή της ηθογραφίας δεν παύει να είναι ηθογραφία και δέ γίνεται τραγωδία από τη στόμφο της κομωδίας. Μόνο που ο Ποντίκας στόμωσε το θαυμαστό άλλου, νωπότερι της σάτιράς του.

Η ηθογράφηση κάνει το έργο να πλατειάζει, ανακόπτοντας τη δραματική του ανέλιξη και διαστέλλοντας την πυκνότητά του. Ο Ποντίκας είναι λαμπρός χειριστής του θεατρικού λόγου κι αυτό φαίνεται ιδιαίτερα στίς καταθέσεις και τις αγορεύσεις που και τα πρόσωπα χαρακτηρίζουν και τις αντιλήψεις διευκρινίζουν. Αλλά και οι διάλογοι — όταν δεν περιττολογούν — είναι μεστοί και ακριβόλογοι.

Η σκηνοθεσία θα μπορούσε να επανορθώσει αρκετά τις μορφικές

αδυναμίες του έργου περιχαράκωνοντας τα δυο έτερόκλητα στοιχεία του και εντείνοντας την αντίθεσή τους. Το ντοκουμαντερικό στοιχείο μπορούσε να είναι δευτερο και το ηθογραφικό να συμμαζευτεί στον πληθωρισμό του. Ο Κ. Κούν έδωσε ένα ακόμα δείγμα μεθοδικής και σωστής δουλειάς, αλλά μέσα στα καθιερωμένα δικά του πλαίσια. Κάτω από την ικανή του διεύθυνση οι ηθοποιοί αποδίδουν έξοχα, εύστοχα και ακριβόλογο τους ρόλους τους συνθέτοντας αδρούς τύπους. Μ' εξαίρεση τον Γιάννη Μόρτζο που, αφημένος στον πληθωρισμό του, περιγράφει χωρίς να ένσαρκώνει το ρόλο του. Υπέροχη είναι η Αλέκα Πατίτση που ένσαρκώνει την τραγική καταπιεσμένη μάνα, διχασμένη ανάμεσα στην υποταγή της στην αντροκρατική αντίληψη και το σπαργισμό για το παιδί της.

Η Αλνίτα Σαμποριναίου γίνεται αξιόπαινα αντιπαθητική κι έξοργιστική, όπως το απαιτεί ο ρόλος της. Ο Αλέκος Πέτσος και ο Βάσος Ανδρονίδης χαρακτηρίζουν με λιτότητα και σαφήνεια τον Είσανγ γελέα και το Συνήγορο. Η Τζένη Σαμπάνη είναι το τρομαγμένο, άγριεμένο, απελτισμένο θουδό θύμα. Μ' απεριττή ακρίβεια αποδίδουν τους μάρτυρες ο Χρήστος Νίλης, η Μελίνα Βαμβακά, ο Παριτελής Παπαδόπουλος, τον διαστή ο Γιάννης Καραντζονιάννης, τον άρραβωνιαστικό ο Περικλής Καρακωνστασιτόγλου και τον ιατροδικαστή ο Κώστας Χαλκιάς. Αξιοπρόσεκτα είναι τα κοστούμια του Σ. Βλάχου και τα σκηνικά του Γ. Στεφάνου.